DANDERYDS KOMMUN

Tjänsteutlåtande

Datum: 2026-10-27
Diarienummer: KS 2026/0218

Till: Kommunstyrelsen

Kommunledningskontoret
Lukas Palmgren

Revidering av avfallsföreskrifter och avfallstaxa med anledning av ändrad lagstiftning avseende detaljhandelns ansvar för sitt eget avfall

Ärendet

Föreliggande ärende avser nya avfallsföreskrifter samt antagande av ny avfallstaxa för Danderyds kommun med anledning av förändringar i avfallslagstiftningen avseende detaljhandelns ansvar för sitt eget avfall.

Den 29 april beslutade riksdagen om förändringar i avfallslagstiftningen. Förändringarna berör allt kommunalt avfall från detaljhandel, spillfett samt returpapper från verksamheter. Dessa avfallsfraktioner ska inte längre hämtas av kommunens avfallsentreprenör. Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2026.

Danderyds kommuns gällande avfallsföreskrifter och avfallstaxa antogs av kommunfullmäktige den 1 december 2025 (§ 139) och trädde i kraft den 1 januari 2026 respektive den 1 februari 2026. För att säkerställa att Danderyds kommuns kommunala regelverk harmoniserar med gällande lagstiftning finns det behov av att revidera de kommunala avfallsregelverken. Förändringarna i lagstiftningen påverkar främst abonnenterna som är näringslivsverksamheter.

Tekniska nämnden bedömer att omfattningen av ändringarna för nya avfallsföreskrifter inte behöver ställas ut för granskning eftersom förändringarna i föreskrifterna meddelats på grund av lagändringar och därför är av mindre betydelse då lagändringarna ska tillämpas framför avfallsföreskrifterna (miljöbalken, 15 kap 48 §). Avfallstaxan behöver inte ställas ut för allmänheten.

Lagstiftningen påverkar även två av de auktoriseringsföreskrifterna och avtal som avfallsverksamheten har; insamling av spillfett från verksamheter samt returpapper från flerfamiljshus och verksamheter.

Kommunledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Kommunfullmäktige antar föreslagna förändringar i avfallsföreskrifterna i enlighet med Förteckning över förändringar i avfallsföreskrifter. Förändringarna träder i kraft den 1 januari 2027.
2. Kommunfullmäktige antar föreslagna förändringar i avfallstaxan i enlighet med Förteckning över förändringar i avfallstaxa. Förändringarna träder i kraft den 1 januari 2027.

Kommunledningskontorets utredning

Den 29 april 2026 röstade riksdagen igenom förändringar i avfallslagstiftningen. Beslutet innebär bland annat följande förändringar:

- Avfallsproducenter i detaljhandeln får eget ansvar i stället för kommunen, för det avfall som klassificeras som kommunalt avfall.
- Även avfallsproducenter av förbrukat matfett (spillfett), förbrukat kontorspapper och returpapper får ett eget ansvar.
- Kommunen får under vissa förutsättningar ett andrahandsansvar för det avfall som avregleras från kommunens ansvar. Villkoren för när kommunen får hämta avfallet styrs av nationell lagstiftning och infaller om det finns bristande utbud av avfallstjänster i området, transportavstånden är orimligt långa eller avfallstjänsterna erbjuds med oskäliga avtalsvillkor (exempelvis orimliga priser).
- Ett förenklat dispenssystem ska ge andra verksamheter, exempelvis hotell och restaurang, ökade möjligheter att själva hantera sitt kommunala avfall. Ansökan föreslås göras till länsstyrelsen i stället för kommunen.
- Kommunen ska inte längre utöva tillsyn över att de egna skyldigheterna enligt avfallslagstiftningen efterlevs. Det tillsynsansvaret flyttas till länsstyrelsen.
- Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få besluta om den nationella avfallsplanen och det avfallsförebyggande programmet.
- Kraven på kommunens avfallsplan förenklas.
- Kommunen ska göra en ekonomisk särredovisning när det gäller det kommunala avfallsansvaret enligt 15 kap. miljöbalken.

Lagändringarna började träda i kraft 1 juli 2026.

Kommunen har tre kommunala avfallsregelverk. Lagändringarna påverkar avfallsföreskrifterna och avfallstaxan.

Avfallsföreskrifterna reglerar kommunens, fastighetsinnehavares och nyttjanderättshavares rättigheter och skyldigheter i fråga om hantering av avfall under kommunalt ansvar.

Avfallstaxan reglerar de avgifter som kommunen har rätt att ta ut för hanteringen av avfallet. I takt med att nationella regelverk förändras har kommunledningskontoret sett över både avfallsföreskrifterna och avfallstaxan.

Föreskrifterna och avfallstaxan omfattar endast avfall som kommunen ansvarar för.

Kommunledningskontorets bedömning

Kommunledningskontoret delar tekniska nämndens bedömning att de ändringar som nu föreslås inte behöver ställas ut för granskning. Detta eftersom förändringarna i avfallsföreskrifterna baseras på redan antagen och gällande lagstiftning.

Avfallsföreskrifterna är en del av kommunens renhållningsordning som regleras i Miljöbalken (1998:808), tredje avdelningen, 15 kapitel § 45–48.

I § 48 regleras att:

”En kommun behöver inte ställa ut ett förslag till en ändring i renhållningsordningen som endast:

1. Gäller föreskrifter som kommunen får meddela med stöd av detta kapitel, och
2. Berör ett fåtal fastighetsinnehavare eller annars är liten. Lag (2017:955).”

Alla förändringar kan ses i bilaga 2 (Förteckning över förändringar i avfallsföreskrifter) samt bilaga 3 (Föreslagen avfallstaxa för Danderyds kommun).

Med anledning av att lagförändringarna påverkar kommunens auktoriserade avtal för spillfett från verksamheter samt returpapper från flerfamiljshus och verksamheter behöver auktoriseringsavtalet för spillfett avslutas och auktoriseringsavtalet för returpapper kommer att revideras så att det endast omfattar flerfamiljshus.

Lagändringen påverkar även befintligt avtal med Verdis samt Ohlsson då detaljhandel får eget ansvar för allt kommunalt avfall. Förändringarna kan hanteras inom befintligt avtal.

Konsekvenser för barn och unga

Ärendet berör samtliga kommuninvånare i Danderyd, vilket även omfattar alla barn och unga i kommunen. En korrekt avfallshantering minskar risken för luft- och naturföroreningar samt minskar risken för att kommuninvånare, även barn och unga, kommer i kontakt med farligt eller skadligt avfall. I längden är det därför av stor vikt att kommunen har skäliga och korrekta avfallsföreskrifter då avfallshanteringen har en indirekt påverkan på barns rätt till en skälig levnadsstandard, liv och utveckling i sin hemmamiljö.

Däremot har avfallsföreskrifterna inga direkta konsekvenser för barn och unga i dess nuvarande utformning. Förändringarna bedöms ligga i linje med barnkonventionens artikel 3 om barnets bästa och artikel 24 om barns rätt till bästa möjliga hälsa.

Ekonomiska konsekvenser

Antagande av reviderade avfallsföreskrifter och avfallstaxa medför inte någon ekonomisk konsekvens. Men lagstiftningsändringarna kan komma att medföra ekonomiska konsekvenser eftersom kommunens intäkter och kostnader kan minska när färre kunder omfattas av den kommunala avfallshämtningen. Detta kommer i sådana fall att hanteras inom befintlig budget och vid behov hanteras som en avvikelse.

Carina Lundberg Uudelepp
Kommundirektör

Björn Wallgren
Ekonomichef

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande, Revidering av avfallsföreskrifter och avfallstaxa med anledning av ändrad lagstiftning avseende detaljhandelns ansvar för sitt eget avfall
2. Bilaga 1, Förteckning över förändringar i avfallsföreskrifter
3. Bilaga 2, Förteckning över förändringar i avfallstaxa
4. Bilaga 3, Föreslagna avfallsföreskrifter för Danderyds kommun
5. Avfallsföreskrifternas Bilaga 1, Sortering och hantering
6. Avfallsföreskrifternas Bilaga 2, Hämtningsområden och ordinarie hämtning
7. Avfallsföreskrifternas Bilaga 3, Översikt om anmälan och ansökan om undantag för avfallsföreskrifterna
8. Bilaga 4, Föreslagen avfallstaxa för Danderyds kommun
9. Bilaga 5, Gällande avfallsföreskrifter för Danderyds kommun

10. Gällande avfallsföreskrifters bilaga 1, Sortering och hantering
11. Gällande avfallsföreskrifters bilaga 2, Avfallsföreskrifter hämtningsområden och ordinarie hämtning
12. Gällande avfallsföreskrifters bilaga 3, Översikt om anmälan och ansökan om undantag från avfallsföreskrifterna
13. Bilaga 6, Gällande avfallstaxa
14. Tekniska nämndens beslut, 2026-09-24 § 103
15. Kommunfullmäktiges beslut, 2025-12-01 § 139